

Sammanfattning av avhandling av Gabriella Engström

Syfte: Syftet med denna avhandling är att kartlägga hur många män som uppger efterdropp, trängning eller stress inkontinens samt hur många män har sökt hjälp från sjukvården de senaste 12 månaderna för symptom från de nedre urinvägarna. Vidare beskriver avhandlingen hur stora besvär olika symptom från de nedre urinvägarna medför samt hur livskvalitén påverkas för de män som uppger symptom.

Material: För kartläggning av hur många män som uppger efterdropp, trängning eller stressinkontinens tillfrågades samtliga män i åldern 40 - 80 år (n= 2571) boende i Surahammars kommun. Samtliga män erhöll en postenkät som skulle besvaras i hemmet och returneras. Enkäten besvarades av 2217 män.

Resultat: Av de män som besvarade enkäten uppgav 536 män (24%) att de hade efterdropp, trängning eller stressinkontinens (antingen var för sig eller tillsammans). Det i särklass vanligaste symptomet var efterdropp, 21% av männen oberoende av ålder uppgav att de hade efterdropp. Motsvarande siffra för stressinkontinens var 2% och för trängning 6%. För symptomen: trängning och stress inkontinens steg förekomsten med åldern, och i den äldsta åldersgruppen 70-80 år uppgav 15% av männen trängning och 5% av männen stressinkontinens. Fyra procent av de tillfrågade männen hade sökt hjälp hos sjukvården för sina symptom under de senaste 12 månaderna. Benägenheten att söka hjälp ökade med åldern och med antalet symptom som männen uppgav (Artikel I).

Till de resterande 504 männen samt till ytterligare 504 män bosatta i samma kommun men som tidigare inte uppgivit efterdropp, trängning eller stressinkontinens sändes en postenkät innehållande frågeformulären DAN-PSS och SF-36. Frågeformuläret DAN-PSS innehåller 12 symptomfrågor samt 12 besvärfrågor kopplat till varje specifikt symptom. Frågeformuläret SF-36 består av 36 frågor som bildar åtta dimensioner, fysisk funktion, rollfunktion-fysiska orsaker, rollfunktion-emotionella orsaker, social funktion, smärta, vitalitet, psykiskt välbefinnande samt allmän hälsa.

Av de 504 männen som tidigare uppgivit efterdropp, trängning eller stressinkontinens besvarade 387 män (77%) frågeformuläret DAN-PSS. Åttio procent av dessa 387 män upplevde någon form av besvär av symptom från de nedre urinvägarna. De mest besvärade symptomen var relaterad till olika former av urininkontinens. Nio av tio män som uppgav att stress-, trängnings- eller "övrig" inkontinens förekom sällan upplevde besvär relaterade till symptomen. Samtliga män som uppgav att de hade mycket svag eller droppande urinstråle och eller att de hade sveda vid vattenkastning besvarades av detta (Artikel II).

Sjuhundrafyrtioåtta män av de 1008 män som tillfrågades besvarade frågeformulären DAN-PSS och SF-36. Trängnings inkontinens, stress inkontinens och "övrig" inkontinens är de symptom som orsakar störst sänkning av livskvalitén mätt med frågeformuläret SF-36. För samtliga av de åtta dimensionerna förekom en lägre livskvalitets poäng för de män som uppgav trängnings-, stress- eller "övrig" inkontinens jämfört med de män utan symptom. Yngre män (40-65 år) med symptom från de nedre urinvägarna upplevde en bättre livskvalité i jämförelse med äldre män (66-80 år) med samma symptom. Män som uppgav att de urinerade tre gånger eller mer under en natt upplevde sämre livskvalité (i samtliga åtta dimensioner) i jämförelse med män som uppgav att de urinerade en till två gånger under en natt (Artikel III).

Symptom från de nedre urinvägarna påverkade den allmänna hälsan. Trettio procent av männen som uppgav minst ett av de 12 symptomen i frågeformuläret DAN-PSS upplevde låg allmän hälsa, motsvarande siffra för män utan symptom var 18 %. Den upplevda allmänna hälsan sjunker när antalet symptom ökar. Av de män som uppgav 1-4 symptom upplevde 34% av männen låg allmän hälsa. Motsvarande siffra för 5-8 symptom samt över 9 symptom uppgick till 67% respektive 75%.

Totalt upplevde 19% av männen att de var dystra och ledsna hela tiden eller delar av tiden. Upplevelsen av att känna sig dystra och ledsen tilltog när antalet symptom ökade. Av de män som uppgav 1-4 symptom upplevde 12% av männen att de kände sig dystra och ledsna: Motsvarande siffra för män med 5-8 symptom uppgick till 43%. Någon ytterligare ökning av att känna sig dystra och ledsen framgick inte bland männen som uppgav 9-12 symptom. Femtio procent av samtliga män upplevde att de var glada och lyckliga hela tiden eller delar av tiden. Män utan symptom från de nedre urinvägarna var gladare och lyckligare än män med symptom. Bland männen utan symptom upplevde 64% att de var glada och lyckliga medan 17% av männen med 9-12 symptom upplevde att de var glada och lyckliga (Artikel IV).

Sammanfattning: Slutsatserna av studierna visar att var fjärde man i åldern 40 till 80 år har efterdropp, stressinkontinens eller trängningar. Trots att många män uppger symptom från de nedre urinvägarna så söker de inte hjälp från sjukvården för sina symptom. Antalet symptom som männen uppger avgör om de söker hjälp. De flesta män med symptom upplever symptomen som besvärande. Besvären från symptomen ökar när svårighetsgraden av symptomen tilltar. För urininkontinens förekommer stora besvär även när symptomen förekommer sällan. Livskvalitén är försämrad hos män med symptom från de nedre urinvägarna och män med symptom är mindre glada och lyckliga och uppskattar sin allmänna hälsa som sämre jämfört med män utan symptom.

Förhoppningen med avhandlingen är att öka förståelsen både hos allmänheten men även bland vårdpersonal om att symptom från de nedre urinvägarna är vanligt förekommande hos män och då framförallt hos de yngre männen. En ökad förståelse kan innebära att vårdpersonalen frågar männen som de kommer i kontakt med om de har symptom från de nedre urinvägarna men även hur stora besvär symptomen medför. Kunskap om männens upplevelse av symptomen samt hur symptomen påverkar livskvalitén är avgörande för vilken behandling som ska erbjudas.

Definitioner:

Symptom från de nedre urinvägarna (LUTS) klassificeras som:

Lagringssymptom, vilket kännetecknas av trängningar, ökad miktionsfrekvens på dagen respektive natten samt stress-, trängnings- och "övrig" inkontinens.

Tömningssymptom; vilket kännetecknas av svag stråle samt startsvårigheter.

Symptom efter avslutad miktions; vilket kännetecknas av efterdropp samt ofullständig tömning av urinblåsan.